

ਅਦਭੁੱਤ ਪਿਆਰ ਦਾ ਮਸੀਹਾ

ਅਦਭੁੱਤ ਪਿਆਰ ਦੇ ਮਸੀਹਾ ਨੂੰ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੁਣ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹਿਰਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਰੋਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਸਿਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਫਕੀਰ, ਇਕ ਭਗਤ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋਇਆਂ । ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਠੱਸੀ ਵਰ੍ਹੇ ਭੁੱਖ-ਪਿਆਸ, ਗਰਮੀ, ਸਰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਲਵਾਰਸ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਟੱਲੀ ਫੜ ਕੇ ਤੇ 'ਸਤਿਨਾਮ' ਕਹਿਕੇ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਉਗਰਾਉਂਦਿਆਂ, ਪਲ ਪਲ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਰੱਬ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰਮੋਢੇ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਭਾਈ ਘੱਨ੍ਹਈਆ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ।

ਇਸ ਅਦਭੁੱਤ ਪਿਆਰ ਦੇ ਮਸੀਹਾ ਦਾ ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਂ ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਸੀ । ਮਾਤਾ ਮਹਿਤਾਬ ਕੌਰ ਨੇ ਧਰੂਭਗਤ, ਹਨੂਮਾਨ ਜਤੀ ਸਤੀ, ਸ਼ਿਵਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਭਰਥਰੀ ਭਗਤ ਵਰਗੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮਹਾਤਮਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾਉਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁੱਟੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇਣੀ । ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸੰਸਕਾਰ ਪਰਪੱਕ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਕ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਦਾ ਪਾਲਕ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵ ਉਸਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ । ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਇਹਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ, ਉਹ ਹੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪਲੇ ਹੋਏ ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਨੇ ਹਨੂਮਾਨ ਚਾਲੀਸਾ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਨ, ਠਾਕੁਰਾਂ (ਮੂਰਤੀ) ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਣ, ਆਪਣਾ ਕਰੱਤਵ ਬਣਾ ਲਿਆ । ਰੇਹੂਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਇਕ ਰਾਤ ਨੇ ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ । ਇਹ ਹੈ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ । ਸਮਾਜਿਕ ਹਾਲਤਾਂ ਕਰਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਦਸਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਰੀ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕੇ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਇਕ ਸਰਦਾਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਹੇਠ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ, ਆਪਣਾ ਇਸ਼ਟ, ਆਪਣਾ ਵਿਦਿਆਲਯ, ਸਭ ਕੁਝ ਬਣਾ ਲਿਆ । ਚੌਵੀ ਸਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ਲੰਗਰ ਦੀ, ਜੋੜਿਆ ਦੀ, ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇਣ ਦੀ ਅਤੇ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ । ਬਾਣੀ ਤਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ । ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾ ਨੇ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਜਾਦੂਵਰਗਾ ਅਸਰ ਕੀਤਾ :

ਸੇਵ ਕੀਤੀ ਸੰਤੋਖੀਈ ਜਿਨ੍ਹੀ ਸਚੋ ਸਚੁ ਧਿਆਇਆ ।।

ਓਨ੍ਹੀ ਮੰਦੈ ਪੈਰੂ ਨ ਰਖਿਓ ਕਰਿ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਧਰਮੁ ਕਮਾਇਆ ।।

ਓਨ੍ਹੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋੜੇ ਬੰਧਨਾ ਅੰਨੁ ਪਾਣੀ ਥੋੜਾ ਖਾਇਆ ।। (ਪੰਨਾ 467)

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਭਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਪਿਆ । ਜਿਸਨੇ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਅਨੇਕ ਅਪਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ । ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਹੀ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦਾ ਬੀਜ ਰੂਪ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਅੱਜ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਬਣਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ 900 ਦੇ ਕਰੀਬ, ਲਵਾਰਸ ਰੋਗੀਆਂ, ਅਪਾਹਜ਼ਾਂ, ਪਾਗਲਾ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਨੂੰ ਬੀਜ ਰੂਪ ਤੋਂ ਸੰਘਣੀ ਛਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਰਖਤ ਬਣਾਉਣ ਤਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ, ਜਿਹੜਾ

ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਤਹਿ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਰੰਗਾ ਜਮਨਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੀਸ ਸਰਧਾ, ਸਤਿਕਾਰ, ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਵਾਰ ਵਾਰ ਝੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਗਤ ਜੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਵੰਗਾਰਾਂ ਹਨ - ਸਮਾਜਿਕ, ਅਚਾਰਣ ਤੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ। ਅੱਜ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਗ਼ਲਤ ਰੁਝਾਨ ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੌੜਨਾ ਹੈ। ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਥੋਰਿਉਨੇ ਇੰਝ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ:- 'ਯਤਨ ਤੋਂ ਉਪਜਦੀ ਹੈ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ, ਆਲਸ ਤੋਂ ਜਹਾਲਤ ਅਤੇ ਇੰਦਰਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ। ਅਪਵਿੱਤਰ ਮਨੁੱਖ ਸਦਾ ਆਲਸੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਪਾਸ ਹੀ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਲੰਮੇ ਪਿਆਂ ਹੀ ਸੂਰਜ ਆਪਣੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸੁੱਅਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਥੱਕਿਆ ਹੀ ਆਰਾਮ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਅਪਵਿੱਤਰਤਾ ਤੋਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਅਰਥਾਤ ਤਨੋ ਮਨੋ ਕੰਮ ਕਰੋ, ਭਵੇਂ ਇਹ ਕੰਮ ਤਬੇਲੇ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਾਮ ਦਾ ਸੱਪ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਬਲਕਿ ਉਸਦੇ ਤਨ ਦੇ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਛਿਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੇ ਕੁੜਤੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਉਸ ਸੱਪ ਦੀ ਵਰਮੀ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਾਮ ਦਾ ਇਹ ਸੱਪ ਬਾਂਹ ਦੇ ਕੁੜਤੇ ਦੀ ਵਰਮੀ ਵਿਚੋਂ ਬੰਦੇ ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਦੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿਹਲੇ ਹੋਣ ਤੇ ਉਹ ਵਿਹਲਾ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ। 'ਇਹ ਖ਼ਿਆਲ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਕਿਤਾਬਚਿਆਂ ਤੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਰ ਨੌਜਵਾਨ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਭਗਤ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ - ਬੇਕਾਰੀ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਤੇ ਵੱਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ। ਭਗਤ ਜੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਰਸਾਲਾ (Young India) ਲਾਹੌਰ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ, ਜਿੱਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਕਾਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਿੱਤੇ ਅਪਣਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੇ ਵੱਧ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਮਿਲੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੱਦਰ ਬੁਣਨਾ, ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਦਸਤਕਾਰੀਆਂ ਅਪਣਾਉਣੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੱਦਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਇਆ, 'ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਪੈਸਾ ਖਰਚੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਫੁਰਨਾ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਮਾਈ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਾਰਖਾਨੇ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਕੱਪੜਾ ਪਾਉਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਪੈਸਾ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਕੋਲ ਜਾਏਗਾ। ਸੂਤ ਕੱਟਣਾ ਤੇ ਖੱਦਰ ਬੁਣਨਾ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਘਰ ਬੈਠੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਖੱਦਰ ਪਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਉਹ ਬੇਕਾਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਲਈ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੇੜ੍ਹੀਆਂ ਬਣਵਾਈਆਂ ਤਾਂ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਕਣ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਲਾਈਆਂ ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਜਿਆਦਾ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ।

ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਅਤੇ ਟੀ।ਵੀ., ਸਿਨੇਮਾ ਤੇ ਹੋਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ। ਅਕਸਰ ਹੀ ਭਗਤ ਜੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਘੰਟੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹਾਉਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਹ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ

ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ ।

ਭਗਤ ਜੀ ਰੋਜ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਰਸਾਲੇ ਪੜ੍ਹਦੇ । ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਟੇਟਸ ਮੈਨ (ਦਿੱਲੀ), ਹਿੰਦੂ(ਮਦਰਾਸ), ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ (ਕਲਕੱਤਾ), ਨਾਗਪੁਰ ਟਾਈਮਜ਼, ਇਲਸਟਰੇਟਿਡ ਵੀਕਲੀ, ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ, ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਸਰਿਤਾ, ਸਾਰਿਕਾ, ਭਵਨ ਜਰਨਲ, ਹੈਲਥ, ਮੁਕਤਾ, ਆਦਿ । ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਖੋਜ ਭਰੇ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਦੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਹੁੰਦੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿਚ ਕਾਰਬਨ ਡਾਇਆਕਸਾਈਡ ਦਾ ਵੱਧਣਾ, ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ ਇਫੈਕਟ, ਤੇ ਉਜ਼ੇਨ ਗੈਸ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਉਤੇ ਘੇਰਾ ਤੇ ਉਸਦਾ ਕਲੋਰੋ ਫਲੋਰੋ ਕਾਰਬਨ ਵਰਗੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਨਾਲ ਖਰਾਬ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਕਿਹੜੇ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤ ਕੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਨੂੰ ਸਾਫ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਇਹ ਲੇਖ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਾਪ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਦੇ, ਕਾਲਜਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਲੈਕਚਰ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪੇਟਰੋਲ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਭਗਤ ਜੀ ਜਦੋਂ ਸੰਗਰੂਰ ਆਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸਕੂਟਰ ਪਿਆ ਦੇਖਕੇ ਉਦਾਸ ਹੋਏ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ । ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਅੰਸ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ:ਸ਼ 'ਲੋਕ ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚੋਰੀ, ਝੂਠ, ਰਿਸ਼ਵਤ, ਮਿਲਾਵਟ, ਤੇ ਹੋਰ ਕੁਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪੈਸੇ ਇੱਕਠੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਕੂਟਰ ਦਾ ਚਲਾਉਣਾ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਲਈ ਕੇਵਲ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਤੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਸਕੂਟਰ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਚਾਅ ਹੈ । ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਚਾਅ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਇੰਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੰਕਾਰ ਲਈ ਸਕੂਟਰ ਚਲਾਉਣ ।'

ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਨੂੰ ਸਾਫ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੱਥੀਂ ਦਰਖਤ ਲਾਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖ ਲਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਸਾਨੂੰ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ - ਦਇਆ, ਦਮਨ ਤੇ ਦਾਨ । ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਵੱਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ 'ਦਮਨ' ਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਸੀਹਤ ਦਿਤੀ । ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਜੀ ਗਰੀਬਾਂ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਲਤਾੜਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਤੇ ਲਾਵਾਰਸਾਂ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੋਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ । ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ — 'ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਧੀ ਬਣਨ ਲਈ ਵੈਰਾਗਣ ਬਨਣਾ ਪਵੇਗਾ । ਤੂੰ ਬਾਣੀ ਦੇ ਭਾਈਸ਼ਪੁਣੇ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਾਗਾ ਨਾ ਪਾਵੀਂ, ਬਾਹਰ ਵੀ ਜਾਵਖ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਪੜੇ ਗਰੀਬਾਂ ਵਾਲੇ ਖੱਦਰ ਦੇ ਪਾਕੇ ਜਾਵੀਂ । ਆਪਾਂ ਨੇ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਤੇ ਨੀਵੇਂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀ ਹੈ । ਨੀਚਾ ਅੰਦਰਿ ਨੀਚ ਜਾਤ, ਨੀਚੀ ਹੂੰ ਅਤਿ ਨੀਚ, ਨਾਨਕ ਤਿਨਕੇ ਸੰਗ ਸਾਥ, ਵਡਿਆ ਸਿਉ ਕਿਆ ਰੀਸ ਜ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਲੱਛਣ ਵੈਰਾਗ ਹੈ । ਤਪ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ ਹੀ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਬਣਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਖੱਦਰ ਪਹਿਨਿਆਂ ਜਾਵੇ, ਕਪੜੇ ਰੋਜ਼ ਲਾ ਬਦਲਾਏ ਜਾਣ, ਨਾ ਹੀ ਦੁੱਧ ਵਰਗੇ ਚਿੱਟੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ, ਇਹ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ । ਅਸੀਂ ਸਾਂਝ ਗਰੀਬਾਂ ਨਾਲ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ।'

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਔਖੀ ਘੜੀ ਉਹ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਦੀਵਾਨਗੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਜੁੱਟੇ ਹੋਵੋ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਗੋਬਰ ਆਦਿ ਸੜਕ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ, ਸੜਕ ਤੋਂ ਕੇਲੇ ਦੇ

ਦਿੱਤਾ । ਸੰਗਰੂਰ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਰਾਂ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਾਂ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਖੜਾ ਕਰਕੇ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਾਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੋਰਿਆ ਹੈ ।'

ਭਗਤ ਜੀ ਜਦੋਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰੋਸਟੇਟ ਦੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਿਤਾ ਵਾਲਾ ਅਸੀਸਾਂ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਧੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੈਂ ਆਉਣਾ ਹੀ ਸੀ । ਦੂਜਾ ਲਾਲਚ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸੌ ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੀਆਂ ਪਰ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਰੱਬ ਦੇ ਸੁਕਰਾਨੇ ਵਾਲੀ ਹੱਦ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸਦਾ ਪਤਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:- 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ 'ਪਾਇਓ ਬਾਲ ਬੁੱਧ ਸੁੱਖ ਰੇ ।' ਮੈਂ ਬਾਲ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ । ਮੇਰਾ ਹਿਰਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਡੂੰਘਿਆਈ ਨਾਲ ਰੱਬ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਹਰ ਕੋਈ ਨਹਿਯ ਸਮਝ ਸਕਦਾ । ਮੇਰੀ ਭਗਤੀ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ । ਰੱਬ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਰੱਬ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰੋਣਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਟ ਉਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ । ਜੱਬ ਵਲੋਂ ਉਸਦੀ ਮਿਹਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਤੇ ਇਤਨੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਕਰੀਏ ਵਿੱਚ ਰੋਂਦਾ ਰਹਾਂ । ਉਹ ਚਮਤਕਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ , ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ । ਮੈਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਉਹ ਕੌਤਕ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ । ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਮੈਂ ਰੱਬ ਪਾਸੋਂ ਆਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ । ਮੈਂ ਰੱਜਿਆ ਪਿਆ ਹਾਂ ਰੱਬ ਦੀ ਉਸ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ, ਬੀਬੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਨਿਗਾਹ ਵਿਚ ਨੌ ਸਾਲ ਦੀ ਲੜਕੀ ਹੈ । ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਉਹ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਲੂਲੇ ਦੀ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਅੱਧ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ।'

ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵਰਗਾ ਰੋੜਿਆਂ ਦੀ ਵਿਛਾਈ ਦਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾਇਆ । ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਲੋੜਵੰਦ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ, ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਲੰਗਰ ਵੀ ਛਕਾ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਲਾਹ ਕੇ ਦੇ ਦਿੰਦੇ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਬਿਖੜੇ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਰ ਨਾਲ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸਾਂਚੇ ਵਿਚ ਘੜਿਆ ਅਤੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਭਾਰ ਮੇਰੇ ਨਿਮਾਣੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ । ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ , ਜੋ ਬੂਟਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਇਆ, ਉਹ ਵਧੇ ਫੁੱਲੇ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਬੀਜ ਥਾਂ ਥਾਂ ਖਿਲਰਣ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਰ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਹੋਣ, ਜਿਹੜੇ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਹੋਏ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਣਨ ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਫਿਰ ਉਸ ਰੱਬੀ ਰੂਹ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਮਿੱਤਰ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਸੱਚੇ ਆਸ਼ਕ, ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸ , ਪਿਆਰ ਦੇ ਸੋਮੇ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਾ ਗੁਆ ਕੇ, ਨਿਮਾਣਾ ਰਹਿਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਮੇਰਾ ਤੇ ਹਰ ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਦਾ, ਜੋ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਰੋਮ ਰੋਮ ਲੱਖਸ਼ਲੱਖ ਵਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਡਾ. ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ
ਪ੍ਰਧਾਨ
ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ
ਸੋਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ.), ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।